

Teljes interjúk a [JEGYZET A TÖRTÉNELEM ÉRETTSÉGIHEZ: AZ „ISKOLÁZATLANSÁG” NEM ETNIKAI KÉRDÉS! - HABISZTI!](#) cikkhez

Az alábbi 3 interjú nem tudományos igénnyel készült, csupán a történelem érettségi romákra vonatkozó feladatok keltette benyomásokat szeretnénk felvázolni 3 érintett esetében. Az alábbi válaszok közül többhöz is fűzhetnénk értelmező kommentárt, de ehelyett csak egy megjegyzést bocsátunk előre. Binder Mátyás és Pálos Dóra a cikkben idézett [tanulmányában](#) előkerült egy számunkra különösen érzékeny szempont. Nevezetesen a tanórákon résztvevő roma nemzetiségű középiskolások személyes érintettsége, a diákok saját nemzetiségéről kötelezően előírt, javarészt negatív tartalmú töltött tananyag bemagolása, annak elfogadása, hogy a leírt mondatokon sem saját példájával, sem személyes tapasztalatával nem tud változtatni.

A tanulmány szerint, ha a tananyagban egy realitást nélkülöző vagy tudományosan nem megfelelően alátámasztott állításról kell beszélgetnie a roma diákoknak nem roma társaikkal, több probléma is felmerülhet. Például az, hogy a megfelelő tanári kíséret és bizalomteli légkör híján a feladat "... tovább erősíti az etnikai másságokra ráépülő sztereotípiákat és erősíti a csoportok közötti törésvonalakat." A fiatalok lelki, önbizalommal kapcsolatos sérülékenysége fokozott, tehát ha a tanulókat iskolai környezetükben megszólítanak a származásuk miatt, és "...fókuszba helyezik „cigányságukat” egy nem jól eltalált pillanatban, az identitás-keresési folyamatban ez komoly nehézségeket okozhat."

1. Szerdán írtatok a történelem érettségiről és volt benne egy grafikonos feladat a hazai romák oktatási helyzetével kapcsolatban. Emlékszel még, hogy miről szólt a feladat?

Karcsi: Igen emlékszem a feladatra, nagyon megragadt bennem, a hazai romák oktatásáról szólt.

Domi: Igen, igazából arról volt szó, hogy a romák a nem romákkal ellentétben milyen iskolatípusokat végeznek el leginkább. A válasz lehetett általános iskola, középiskola, vagy felsőoktatás. Mindezt egy grafikon és saját ismereteink alapján.

Dóri: Igen, emlékszem. Azt érintette a feladat, hogy a magyarok mennyivel jobbak a cigányoknál. Ráadásul azt láttam, hogy nagyon régi adatok szerepeltek a feladatban.

2. Mennyire találtad nehéznek, vagy könnyűnek ezt a feladatot?

Karcsi: Nem volt nehéz, mert a szüleim is kb 20 évvel ezelőtt jártak iskolába és sokat meséltek a romák iskoláztatásáról.

Domi: Egyáltalán nem tartottam nehéznek, mert a "grafikonról" minden leolvasható volt.

Dóri: Maga a feladat könnyű volt, a grafikonolvasáshoz nem kell társadalomtudományi vagy történelmi ismeret, a megoldókulcsból tudom, hogy nekem ez hibátlan lett. Viszont nagyon mély témát érintett, ez volt a nehézsége a feladatnak.

3. Mit gondolsz arról, hogy egy romákat érintő feladat volt a történelem érettségiben?

Karcsi: Nagyon meglepő volt és örültem neki, hogy megemlékeztek a cigányságról, viszont furcsának is találtam, mert soha nem tanultunk a cigányságról, csak a holokausztal kapcsolatban említették meg nekünk.

Domi: Igazából felháborítóan találtam/találom, hogy ilyen kérdéseket tesznek fel egy érettségiben, mert véleményem szerint, ők is emberek. És ha figyelembe vesszük, okoztak a mai társadalomnak problémát? Szerintem ezt nem diákokkal kellene felmérni kormányunknak, hogy mit is gondol adott gyermek a cigányságról. Mert náluk is vannak tisztességes, becsületes, dolgozó emberek.

Dóri: Mindenre számítottam, csak erre nem, mert mi a középiskolában (gimnáziumban) sose tanultunk töri órán erről, soha nem került elő a cigányság témája. Amúgy közel éreztem magam a feladathoz, és fel is keltette az érdeklődésemet, hiszen félcigány vagyok. Úgy érzem, értek is hozzá, és nem csak az általánosított adatokat látom, hanem a kivételeket is, én is az vagyok.

4. A történelmi tanulmányaid során miket tanultatok a magyarországi cigányságról?

Karcsi: Csak a holokausztnál tanultunk róluk annyit, hogy rengeteg roma áldozata volt. Csak ennyire emlékszem.

Domi: Emlékezetem szerint, nem tanultunk róla. Amennyi ismeretem van erről a témáról, azt hétköznapi tapasztalataim alapján merítettem.

Dóri: Semmit. Állampolgári ismeretekből volt róla szó, a kérdés 2-3 órán át az volt, hogy van-e kitörési lehetősége a kisebbségnek (így szerepelt benne, nem roma vagy cigány nemzetiségként) és hogyan, miért. Nem volt tankönyv, hanem a tanár által adott jegyzetből tanultunk, ebben volt benne kérdésként. Erről a témáról filozófia órán még esszét is lehetett írni. Én a melegekről írtam végül, nem erről.

5. Elevenítsük fel a három állítást, amelyek a feladat részei voltak. A feladattal ellentétben, nem arra vagyok kíváncsi, hogy melyik iskolatípushoz kapcsolódik, hanem, hogy mit gondolsz ezekről az állításokról (egyesével fogom megkérdezni):

„A nem romákkal ellentétben a romák többsége napjainkban nem végzi el ezt az iskolát (középiskola), így szakmát sem szerez.” Szerinted mi lehet az oka ennek?

Karcsi: Szerintem ez az állítás nem igaz, mert rengeteg romának van szakmája és érettségije is napjainkban. Az lehet, hogy 20 évvel ezelőtt ennek az aránya kevesebb volt, de azóta sokat változott a romák iskolázottsága, annak ellenére, hogy a romákat aluliskolázottnak tüntették fel az érettségiben.

Domi: Mert már alapvetően elítélik a társadalomban a romákat, és nem is veszik fel őket szívesen a középiskolákba.

Dóri: A körülmények. A roma gyerekeknek általában nincs példaképük, hiszen az anyjuk-apjuk se járt középiskolába, így nem tudják, hogy ez szükséges ahhoz, hogy legyen munkájuk, és hogy a saját gyerekeiknek is el tudják majd mondani, hogy ha tanulnak akkor nem lesz baj.

„Egy nem romának napjainkban több mint nyolcszor akkora esélye van a bejutásra ebbe az iskolába (felsőoktatás), mint egy nem romának.” Szerinted mi az oka ennek?

Karcsi: Mivel egy roma alaptól hátrányból indul, mert úgy gondolják, hogy nem elég kitartó hogy befejezze az egyetemet és rosszabbak a képességei, mint egy nem romának. Lehet,

hogy nem bíznak bennük. Szegénység is közre játszik, mert nem tudják finanszírozni az egyetemi tanulmányaikat, de ez nem csak a romákra jellemző.

Domi: Mert a legtöbb roma elnyomásban él, nem megfelelő körülmények között, ezáltal ugye rendes középiskolába is nehezebb bejutniuk. Ezáltal nincsenek meg a szükséges alapjaik, így szocializálódni sem tudnak rendesen.

Dóri: Erre nem tudok válaszolni, nem is tudtam hogy ez így van.

„A roma tanulók lemaradása ennek az iskolának (általános iskola) az elvégzésében ma már nem jelentős a nem romákéhoz képest.” Szerinted mi az oka ennek?

Karcsi: Nélkülözhetetlen a fejlődéshez, a mindennapokhoz. A megélhetéshez fontos az általános iskola, hogy tudjanak például szakmát szerezni, vagy jogosítványt.

Domi: Az hogy az ország és a vidék kezd fejlődni oktatás szempontjából is, így a vidéki tanyasi iskolák is tudnak olyan szintű oktatásban részesülni, mint a városi diákok.

Dóri: Mert még a legrosszabb munkához is kell egy általános iskolai végzettség. Meg kötelező az általános iskola. És a családi pótlék is csak akkor jön, ha jár a gyerek tanulni.

6. Szerinted azok a diákok, akik roma származásúak és most érettségiznek, mit éreznek/gondolnak ezekről az állításokról? (ezt nem romának). Szerinted azok a diákok, akik nem romák és most érettségiznek, mit éreznek/gondolnak ezekről az állításokról? (romáknak)

Karcsi: Biztos a gázok is meglepődtek ezen a kérdésen, és emlékszem mikor vége volt az érettséginek beszéltük ennek a feladatnak a megoldását, megmaradt bennük, érdekes volt számukra biztos. De valahol azt is éreztem, hogy a gázok azt is gondolták, hogy ezek miért vannak benne egy érettségiben, soha nem tanultunk róla. Meg azt is gondolhatják, hogy ezek az állítások igazak a mai helyzetre is, leginkább, hogy a romák aluliskoláztak.

Domi: Alapvetően nem teszek különbséget ember és ember között, de az, aki egy adott embercsoporthoz tartozik, és őt ezért másként kezelik és elítélik, az a személy nyilván nehezebben és rosszabbul éli meg ezeket a megmérettetéseket, mint egy olyan embercsoportba tartozó fiatal, akivel szemben nincsenek negatív sztereotípiák. Mindent egybevéve, azon a véleményen vagyok, hogy nekik megélni ezt nehéz lehet és terhes, de bízom abban, hogy az akadályokat könnyedén átvészelik és ezáltal az előítéllettel rendelkező embereknek bizonyítani tudnak, amiben még nagyobb örömet is lelhetnek akár.

Dóri: Azt gondolhatják, hogy ők jobbak, mint a romák, van akinek ettől dagad a mája, más meg csak megcsinálja a feladatot.

7. A feladat szerint: az 1991-ben született roma fiatalok több mint 80%-a került be középiskolába, de csak 46% végzi el. Ebből tapasztaltál-e valamit?

Karcsi: Talán az lehetett az oka, hogy sok cigány iskola mellett dolgozott és nem tudta egyeztetni a kettőt, mivel a megélhetés fontosabb volt, ezért inkább dolgoztak a cigányok. Esetleg a fajgyűlölet is közrejátszhatott még. De például apám is később fejezte be a tanulmányait, mert már akkor családja volt és dolgoznia kellett, de később leérettségizett!

Domi: Mint a korábbi válaszomban is említettem, én személyesen nem teszek különbséget embercsoportok megítélése között. Ha egy kisebbségi fiatal a középiskolát nem tudja elvégezni, akkor először is szerintem meg kell vizsgálni az alap oktatásnak a színvonalát, hogy ott miben részesült, illetve utána a család anyagi helyzetét is (tudják-e különóra járni, plusz foglalkozás stb.), legvégső esetben kell szerintem a szorgalmát figyelembe venni. Számtalan esetben a magyar gyerek sem végzi el a középiskolát, pedig adottak a körülmények hozzá. Egy roma származásúnak, aki szegénységből és nehéz életkörülményekből érkezik, nehezebb azt a szintet teljesítenie, amit egy városban élő módos diáknak.

Dóri: Nem sokat. Akikkel együtt jártam általános iskolába, ugyanúgy most leérettségiztek, mint én, láttam hogy megosztottak a ballagásról fotókat. A gimiben sem tapasztaltam ilyet, aki végül nem ebben az iskolában végzett, az átment egy másikba, nem tudok olyanról, hogy bárki abbahagyta volna a tanulmányait.

8. Ha neked kellett volna összeállítani a feladatlapot, milyen kérdést tettél volna fel a romákkal kapcsolatban?

Karcsi: Inkább a holokausztról tettem volna fel kérdéseket a romákkal kapcsolatban, vagy pont fordítva tettem volna fel a kérdést, a mostani helyzetet hasonlítottam volna össze a régivel, hogy lássák a gázsok a romák mennyit fejlődtek az oktatás terén.

Domi: Etikus viselkedés-e különbséget tenni ember és ember között csupán a származására és a bőrszínére való tekintettel?

Dóri: Olyasmit kérdeztem volna, hogy ismersz-e olyan roma embert, aki egyetemet végzett. Azt mutatnám be, hogy hányan végeztek egyetemet, hogyan jutottak el odáig, mi segítette, volt-e aki ösztönözte, vagy magától tanult, ilyesmiket. Inkább a pozitív oldalát mutattam volna meg ennek az oktatási témának, mert amúgyis hogy esik annak a roma érettségizőnek, akinek ezt kell olvasnia, és akinek ugyanúgy meg kell oldania ezt a feladatot, mint a nem cigány társainak. Van két roma osztálytársam. Nem beszéltünk erről a feladatról, azóta nem találkoztunk.